

KOPHÁZI-MOLNÁR ERZSÉBET¹ – CSARNI ÉVA²

Tankönyvválasztási szempontok a Playway to English nyelvkönyv elemzése kapcsán

Egyre gyorsabban fejlődő világunkban elengedhetlenné válik az idegen nyelvek használata. A felsőoktatási intézményekbe való jelentkezés során a nyelvvizsga pluszpontokat biztosít a jelentkezőknek, a közeljövőben pedig annak megléte egyenesen elvárás lesz. Az intézmények számára a tankönyvpiac széles választékot kínál nyelvkönyvekből. A központilag kiadott tankönyvlista határozza azonban meg az oktatási intézmények részére, hogy milyen tankönyvből taníthatnak az ott dolgozó pedagógusok. Ezen számos kiadó és cím szerepel, amiből az iskoláknak (és a tanároknak) meg kell találniuk a számukra legmegfelelőbbet (ha úgy döntenek, hogy használnak egyáltalán nyelvkönyvet). De hogyan? Ezt a kérdést szeretnénk volna alaposabban megvizsgálni egy tankönyv, a Playway to English könyvcsalád elemzésén keresztül, melynek során – a tankönyv elemzésén túl – összevetettük annak tartalmát egy iskola helyi tantervével, illetve megkérdeztük a mindennapi életben ezeket használó kollégákat is.

1. Milyen nyelvkönyvet válasszunk?

A jelenlegi közoktatási intézmények részére az első három évfolyamon a köznevelési törvény ajánlatot tesz az idegen nyelv oktatására, ám kötelezővé nem teszi azt. Az általános iskolák nagy része nem vállalja a nyelvtanítást a kezdő évfolyamokon a feladat nehézsége miatt, és számos esetben a megfelelő pedagógusok hiányában. Léteznek persze olyan intézmények, ahol heti 1–2 óraszámban folyik valamely célnyelv (a leggyakrabban angol, német) oktatása, melyek főképpen két tanítási nyelvű iskolák. Így nem meglepő, hogy az utóbbi évek során megnőtt az oktatási intézmények taneszközhasználatára, melyek közül csak egy a tankönyv. Az iskolák nagy része igénybe is veszi a tankönyv nyújtotta segítséget. A tankönyvpiac széles körű választékot kínál a közoktatási intézmények részére számos tantárgyhoz, az idegennyelv-oktatás részére is megannyi nyelvkönyvcsaládot kínálnak a hazai illetve a külföldi kiadók. A kérdés azonban minden tanévben felvetődik: milyen tankönyvet és milyen szempontok alapján válasszunk? Miért olyan nehéz erre a válasz, amikor annyi könyv áll rendelkezésre? Miért érzik úgy sokszor a nyelvtanárok, hogy magukra maradtak a problémájukkal? Dárdai Ágnes, a téma elismert hazai szakértője szerint az egyik fő probléma az, hogy „...Magyarországon nincs szervezett

¹ főiskolai docens, Kaposvári Egyetem Idegen Nyelvi Igazgatóság; kophazi.erszabet@ke.hu

² tanító, Zrínyi Ilona Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Tagiskola Kaposvár; csarnievi@gmail.com

tankönyvkutatás, bár nagyon szükséges lenne... A számtalan, de minőségét tekintve igen heterogén, és az egyéni kutatói teljesítményt tartalmazó írások ellenére nem sikerült a tankönyves szakmának magát ... elismertetni, megakadt a kutatás emancipálódási, intézményesülési folyamata is. Nincsenek tankönyvelméleti kutatóműhelyek, tanszékek, a felsőoktatási képzésbe (mindenekelőtt a tanárképzésbe, a tanár-továbbképzésbe) nem épültek be a tankönyvkutatás nemzetközi és hazai eredményei, hiányzik a tankönyvkutatás eredményeit széles körben népszerűsítő szaksajtó” (Dárdai, 2002, p. 48). Nikolov Marianne 2000-ben megjelent tanulmánya arra a kérdésre keresi a választ, hogy a kibővült tankönyvpiac által kínált nyelvkönyveket milyen módon használják az órákon. Tanulmánya 19 évvel ezelőtt íródott, így nem lenne helyénvaló, ha annak következtetéseit, megfigyeléseit, anticipált tendenciáit napjainkban is teljes mértékben helyénvalónak mondanánk. Az általa vizsgált főbb szempontokat azonban ma is érdemes végiggondolnunk. Ezek közül az első, hogy „...*a tananyagok kiválasztása a tanárok szempontjából szinte azonos a tanmenet megtervezésével, ezért alapvetően befolyásolhatja az osztálytermi folyamatokat. [...] Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a helyi tantervek készítése közben 1998-ban a tantestületekben felmerült vitatémák között az igazgatók szerint második helyen (79%), a használandó tankönyvek álltak, szorosán az óraterv arányok után (96%)”* (Nikolov, 2000, p. 853). Nikolov szerint további problémát jelenthet az is, hány éven keresztül és milyen szinten tanítanak egy nyelvkönyvből, illetve az is, hogy több helyen minden tanévben egy újabb tankönyvcsalád első kötetét kezdik el használni – kizárva így a szintekkel feljebb kerülés lehetőségét is. A 2000-ben ismertetett helyzet szerint a tanárok sokszor nem tudják, mit kezdjenek egy nyelvkönyvvel, annak módszertanát nem mindig követve, inkább saját nyelvtanulási módszereiket használva, sokszor frontális osztálymunkára építve használják őket. Tanulmányának kétségkívül érdeme, hogy megemlíti a nyelvtanulók véleményének fontosságát is a nyelvkönyvek választásával kapcsolatban, bár az is igaz, hogy szisztematikus elemzési szempontokat, világosan megfogalmazott kritériumokat itt sem találunk. Világunk – és vele a gyerekek is – állandóan változik, átalakul, így a Nikolov által felvetett problémák időről időre való áttekintése, annak valamilyen mérése adalékul szolgálhatna, merre is megy (vagy remélhetőleg fejlődik) a nyelvkönyvek elemzése kapcsán általa felvázolt nyelvtanítás. Kojanitz László, akit a hazai tankönyvek elemzésének vonatkozásában szintén meg kell említenünk, 2004-ben egy nagyon érdekes kutatást tett közzé. Már a cikk címe is elgondolkodtató: *Lehet-e statisztikai eszközökkel mérni a tankönyvek minőségét?* Igaz, témánk szempontjából eredményei nem használhatóak, mégis érdemes módszerét, és főleg annak következtetéseit átgondolnunk. Történelem tankönyveket vizsgálva olyan összehasonlítást végzett, melynek során megszámlolta a szakszavakat, megmérte a mondatok hosszúságát, megvizsgálta a szövegekben előforduló igék és főnevek

arányát, továbbá áttekintette és értelmezte a tankönyvekben található ábrákat (vagy néhány helyen csak illusztrációkat), továbbá a feladatokat. Tulajdonképpen ez nem más, mint a történelem tankönyvek szövegének, ábráinak és feladatainak összehasonlító statisztikai elemzése, összevetése. A konkrét módszer nyelvkönyvekre természetesen nem alkalmazható, viszont az elgondolás, hogy a tankönyvben található feladattípusokat, azok bonyolultságát, képi világát egységes statisztikai módszerrel mérni lehet, nem elvetendő gondolat. Végkövetkeztetése pedig egyenesen megfontolandó: „...*érdemi fogódzókat és szempontokat ad a tankönyvek kiválasztásához a pedagógusoknak. Olyan értelemben is, hogy a minták alapján néhány analitikus vizsgálatot akár maguk is elvégezhetnek a döntésük meghozatala előtt. Harmadszor a tudományosság feltételeinek megfelelő mintavétellel és vizsgálati módszerekkel a tankönyvanalízis lehetőséget teremt arra, hogy a tanulói teljesítmények értékelésekor a tankönyvek is bekerüljenek a háttérváltozók közé*” (Kojanitz, 2004, p. 56).

2. A nyelvkönyvek elemzési szempontjai

Fentebb már láthattuk, hogy a megfelelő nyelvkönyv kiválasztása meglehetősen nehéz feladat. A pedagógusoknak több szempontot is mérlegelniük kell a végső döntés előtt. Némethné Hock Ildikó és Ötvösné Vadnay Marianna nem sokkal a rendszerváltást követően, 1997-ben egy meglehetősen hosszú tanulmányt tett közzé *A bőség kosara, avagy hogyan válasszunk jól nyelvkönyvet?* címmel. Ebben felsorolják azokat a külső és tartalmi jegyeket, melyeket érdemes figyelembe vennünk egy nyelvkönyv kiválasztásakor. Az előbbihez ők a könyv tartozékait, szerkezeti felépítését, tartalomjegyzékét, az új szavak jegyzékét, a nyelvtani struktúrák jegyzékét és a kivitelezést sorolják. A tartalmi elemek a következők: a nyelvtan kezelése, a szókincs kezelése, a kiejtés kezelése, a készségek fejlesztése. Kétségtől a nyelvtanítás során a legfontosabb területek ezek (bár a kiejtés ma már nem kap olyan nagy hangsúlyt, melyet alátámaszt az a tény is, hogy általában a nyelvvizsgákon sem értéklik már külön pontszámmal). Meglátásaik ma is megállják a helyüket, különösen a végkövetkeztetésük, mely szerint „...*a kiválasztási folyamat sosem lehet sikeres, ha nem rendelkezünk előzetes ismeretekkel tanulóink háttértudását, nyelvi szükségleteit és nyelvtanulással kapcsolatos céljait illetően*” (Némethné–Ötvösné, 1997, p. 28). Szintén 1997-ben Zaláné Szablyár Anna és Petneki Katalin *Az iskolai nyelvtanításban használt nyelvkönyvek, tanulási és tanítási segédletek minősítési rendszere* címmel tett közzé egy 53 oldalas tanulmányt, mely azzal a céllal íródott, amelyet már korábban is megfogalmaztunk: a tankönyvek elemzését segítő egységes kritériumrendszer hiányát szerette volna pótolni. Ha alaposabban végigolvassuk munkájukat, szinte ugyanazokat a szempontokat

találjuk, melyeket Némethné és Ötvösné is megfogalmaz. Munkájuk annyiban tér csak el, hogy az angol mellett más idegen nyelvek (az orosz, a német és a francia) oktatására is kitérnek.

A kérdésünk tehát továbbra is az: hogyan válasszunk nyelvkönyvet? A fenti tanulmányok áttekintése alapján körvonalazódik, hogy a tankönyvválasztásnál a következő kritériumokat kell figyelembe vennünk:

- Milyen a nyelvkönyv megjelenése?
- Illeszkedik-e a tanulók életkori sajátosságaihoz?
- Milyen segédanyagokat nyújt a nyelvkönyvcsalád?
- Milyen a tanári kézikönyv felépítése? Könnyű-e használni?
- Milyen témaköröket tartalmaz a nyelvkönyv?
- Illeszkedik-e a tantervben előírtakhoz a tartalma? Mennyiben tér el?
- Milyen tankönyvet és a munkafüzetet kínál a nyelvkönyvcsalád?
- Mivel és hogyan motiválják a szerkesztők a tanulókat?
- Milyen módszerekkel történik a célnyelvi nyelvtan tanítása?
- Fejleszti-e a tankönyv a 4 alapkészséget? Hogyan?
- Érvényesül-e a tantárgyi koncentráció? Hogyan?
- Tartalmaz-e hanganyagot a nyelvkönyvcsalád?
- Milyen módszertan alapján íródott a nyelvkönyv?

2.1. A nyelvkönyv megjelenése – illeszkedés az életkori sajátosságokhoz

Ahogy kezünkbe vesszünk egy könyvet – legyen szó regényről, verseskötetről, tankönyvről stb. – a borítójával találkozunk először. Az első benyomás meghatározza a könyvhöz való hozzáállást a pedagógus és a tanuló részéről egyaránt. A *Playway to English* sorozat első két kötetét első évfolyamon használják, ezért a külleme viszonylag nagy jelentőséget kap. A kisgyerekek – ahogy mi, felnőttek is – szívesebben vesznek a kezükbe egy attraktív megjelenésű könyvet.

Az első kötet piros, a második pedig kék borítót kapott. A nyelvkönyv fedőlapján egy Max nevű mesefigura látható. Ő lesz a történetek főszereplője. Ez már kellőképp megragadja a gyerekek figyelmét, felkelti érdeklődésüket. A tankönyvek és a hozzájuk tartozó munkafüzetek belsejét színes képvilág jellemzi, amit a korosztály életkori sajátosságaihoz igazítottak. Az illusztráció fontos szerepet kap, főleg fiatalabb korban, hiszen ekkor a tanulók vizuális – és auditív – úton sajátítják el az új ismereteket. A tananyag reprezentálása leginkább kép- és szóképekkel történik, illetve a tanulók a tankönyvben szereplő képanyag alapján tájékozódnak a témakörökben. Egy jól illusztrált könyvben a rajzok egyszerűek, letisztultak, mégis

gondolkodásra ösztönzik a tanulót (Slezák, 2011)³. A *Playway* nyelvkönyvcsalád köteteire a fentebb felsorolt kritériumok mind érvényesülnek, továbbá a szerkesztők törekedtek a színes-ségre, az átláthatóságra és arra, hogy a felnőtt valóságot minél inkább feldolgozhatóvá tegyék a gyerekek számára. A készítők próbálták elkerülni a túlszűfolt illusztrációkat, a kötetekben számos egész oldalas képet találhatunk. A tankönyv minőségi képanyagot tartalmaz, amely egyben a játékosságot és a valós elemeket képviseli, megalapozva ezzel a gyerekek fokozatos elszakadását az óvoda által képviselt kizárólagos mesevilágtól.

2.2. A segédanyagok

Az első és a második kötethez egyaránt tartozik egy Tanári kézikönyv („*Teacher’s Book*”), ami megannyi szempontból megkönnyíti a pedagógus munkáját. A tankönyvcsaládhoz emellett a tanítók és a tanulók kapnak egy tankönyvet („*Pupil’s Book*”) és egy hasonló megjelenésű munkafüzetet („*Activity Book*”), CD és DVD készletet a hanganyaggal, egy kártyacsomagot, amely tartalmazza a szó- és képkártyákat, valamint a tankönyvben szereplő történetekhez kapcsolódó kép- és mondatkártyákat („*Cards Pack: flashcards and Story Cards*”). Végül a nyelvkönyvhöz tartozik egy élethű Max bábu is, amivel a pedagógusok játékosabbá tudják tenni a tanórákat, valamint a gyerekek motivációja során is kiemelkedő szerepet játszik.

2.3. A tanári kézikönyv felépítése

Az első (175 oldal) és a második kötethez tartozó (160 oldal) Tanári kézikönyv a pedagógusok számára rendkívül nagy segítséget nyújthat a segédanyagok használatának a leírásától kezdve, az óra felépítéséhez tartozó ötleteken keresztül, a tanórai utasításokig.

A kézikönyvek egy nagyobb és két kisebb fejezetet foglalnak magukba. A bevezetésben a szerzők megismertetnek bennünket a nyelvkönyvcsaláddal. Megfogalmazzák, milyen elvek, célok alapján íródtak a tankönyvek és a munkafüzetek, betekintést nyerhetünk a segédanyagok használatába és felépítésébe. Egy 5–5 oldalas táblázaton keresztül mutatják be az adott témakörökhöz tartozó tevékenységeket, órai anyagokat, valamint az adott témánál megtanítandó szóanyagot, kifejezéseket és nyelvtani ismereteket. Ezek a tanév múlásával és a gyerekek nyelvi fejlődésével párhuzamosan egyre bővülnek és nehezednek. A táblázat alapján, a tanév elején a pedagógusok könnyen összeállíthatják a tanmenetüket. A fentebb említetteken kívül a kézikönyvek tartalmaznak egy részletes leírást a hanganyagok (CD-k, DVD-k, dalok, mondókák),

³ A témáról lásd bővebben: Slezák, Ilona (2011): Az általános iskolai tankönyvek illusztrációiról. [online] In: Könyv és Nevelés, 2011. 13. évf. 1. sz. Tankönyv - taneszköz rovat. URL.: http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/az_altalanos_iskolai_tankonyvek_illusztracioirol

a kép- és történetkártyák használatáról, valamint még abban is segítséget nyújtanak a pedagógusnak, hogy hogyan használja Max bábút a tanórák során.

A második, egyben a hosszabb fejezet tartalmazza a témakörökhöz tartozó, részletesen kidolgozott óravázlatokat. A segédanyagok segítségével a tanítók – főleg a kezdő pedagógusok – komplex képet kaphatnak az adott tanóráról, amit később saját ízlés szerint tudnak majd formálni. A vázlatok az órák felépítése mellett tartalmazzák a témákkal megtanítandó szókincset, kifejezéseket és a grammatikai szerkezeteket. A pedagógus számára leírja, milyen nyelvi, kognitív, motoros és szociális készségeket fejlesztenek az adott leckék, valamint összegyűjti az egyes tanórákhoz szükséges eszközöket (például: szükség lesz-e az adott órán DVD-re / CD-re).

Az utolsó fejezet tartalmazza a mellékleteket. Megtaláljuk köztük a tananyaghoz szükséges sablonokat az álarcokhoz, játékeszközökhöz, valamint összegzi az egyes leckékhez tartozó szó-, kép- és történetkártyák anyagát.

2.4. A nyelvkönyvek témakörei

Mindkét kötet 10 olyan nagyobb témakört foglal magába, ami a gyerekek közvetlen környezetéhez köthető. A két tanítási nyelvű képzésben részt vevő gyerekektől elvárt teljesítmény az általános iskolai tanulmányok végére egy alapfokú nyelvvizsga teljesítése (B1 szint). Ehhez nélkülözhetetlen, hogy a nyelvkönyvcsalád kötetei időnként újra és újra felidézzék a már korábban megtanult szóanyagot, és nyelvi elemekkel időszakosan bővítsék azt.

Az első kötetben megjelenő témakörök: 1. Bemutatkozás („Hello”), 2. Iskola („School”), 3. Gyümölcsök („Fruit”), 4. Kisállatok („Pets”), 5. Játékok („Toys”), 6. Időjárás („Weather”), 7. Szórakozás („Party”), 8. Egészség („Health”), 9. Ételek („Food”), 10. Állatok („Animals”). A könyv játékos feladatokon keresztül tanítja az adott témákhoz kapcsolódó nyelvtani illetve szóanyagot. A magas óraszámnak köszönhetően a kötet tartalmát általában az első félév végére sajátítják el a tanulók. Így a tanév felére képesek lesznek bemutatkozni a célnyelven, megismerik a mindennapok során legtöbbször előforduló színek (*red, yellow, green, blue, black, white*), gyümölcsök (*apple, banana, plum, pear*), állatok (*dog, mouse, rabbit, duck, cat*) célnyelvi megfelelőjét. Emellett a tanórákon megjelennek az időjárás elemek (*rain, sun, wind, snow*), a számok (*one, two, three, four...*) és az alapvető élelmiszerek nevei is (*chicken, cheese, butter*). A bővülő szókincs mellett a félév során elsajátítják az egyszerűbb utasításokat (*Stand up, Sit down, Smile, Close your eyes*), kérdéseket (*What’s your name?, What colour is it?, What’s this?*), és az erre adott válaszokat is (*I’m Zsófi, It’s red*) (Playway to English 1. Teacher’s book p. 10–14).

A könyvcsalád második kötete folytatja, illetve kibővíti az említett témákat: 1. Üdv újra! („Hello again”), 2. Vásárlás („Shopping”), 3. Az otthon („In my house”), 4. A testem („My body”), 5. Ruhák („Clothes”), 6. Számoljunk! („Let’s count”), 7. Család („Family”), 8. A farmon („On the farm”), 9. Utazás („Travelling”), 10. Nyaralás („Holidays”). A könyvet többnyire a tanév második félévében dolgozzák fel. A gyerekek célnyelvi tudása új struktúrákkal, szavakkal bővül. Olyan kifejezésekre is szert tesznek, amelyek már – az életkorukhoz illően – komolyabb nyelvtanhasználatot követelnek (*Let’s go swimming, How do you get to school?*) A kötet olykor kibővíti az előző kötetben tanultakat (például: a 11–20 közötti számok és a kerek tízesek megismerése), máskor pedig teljesen új ismereteket tanít a korosztálynak (ruhaneműk megnevezése, közlekedési eszközök, irányok nevei). Az ismétlődő szó- és képanyagnak köszönhetően a tananyag mélyebben raktározódik (Playway to English 2. Teacher’s Book p. 10–14).

Végezetül mindkét kötet tartalmaz összefoglaló („*Show what you can do*”) részeket, amelyek az előző 2–2 tananyag tartalmát összegzik. Ezáltal mind a pedagógus, mind a szülő, de még a tanuló is reális képet kaphat az elsajátított tudásról.

2.5. A kötetek tartalma és a tanterv

A központilag kiadott kerettanterv határozza meg az oktatásban szereplő tantárgyak tananyagát, így az idegen nyelvi órán tanítandó témaköröket is. Az oktatási intézményeknek olyan tankönyvet kell választaniuk, ami ehhez az előírt követelményrendszerhez a legjobban illeszkedik. Magyarországon az idegen nyelv oktatása a legtöbb iskolában a 4. évfolyamon kezdődik. Azonban a két tanítási nyelvű közoktatási intézményekben az idegen nyelv oktatása már a kezdő évfolyamon elindul.

A 2011. évi CXCV. törvény⁴ az említett nyelvi képzés fejlesztési követelményeit 2 éves periódusokban határozza meg. Ezért minden idegen nyelvet oktató közoktatási intézmény ezt a rendelkezést bonja le 1–1 évfolyamra, s oktatástartalmában erre építkeznek. A gyerekek heti 5 órában tanulják a célnyelvet, ezáltal az éves óraszám 180 nyelvi órában mérhető.

Az iskola helyi tantervében szereplő témakörök első osztályban:

- Személyes vonatkozások, család (*Személyes bemutatkozás. Családtagok megnevezése*)
- Környezetünk (*Az otthon, lakás berendezési tárgyai. Időjárással kapcsolatos kifejezések. Állatok, gyümölcsök megnevezése*)

⁴ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2) bekezdés [online] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV [2017.05.01.]

- Az iskola (*Személyes iskolai, illetve tantermi eszközök megnevezése. Számok neve 1–20-ig.*)
- Életmód (*Mindennapi használati tárgyak, játékok megnevezése. Alapvető ételek megnevezése, csoportosítása pl. egészségesre, egészségtelenre. Évszaknak megfelelő öltözködés, ruhadarabok neve*)
- Szabadidő, szórakozás (*Közlekedési eszközök neve. Játékok megnevezése*)
- Fantázia és valóság⁵.

Az előző pontban felsorolt témaköröket áttekintve megállapítható, hogy a *Playway* sorozat két kötete teljesen lefedi a tantervben előírtakat.

2.6. A nyelvkönyvcsalád tankönyvei és munkafüzetei

Az óvoda–iskola átmenet hatására számtalan változás következik be egy kisgyermek életében. Új környezetbe kerül, ahol új szabályrendszer, oktatási módszerek és eszközök várják. Ilyen a taneszköz is. Előfordul, hogy a tanulóknak – főleg a tanév elején – nehézséget okoz az óravezetés követése. Egy átlátható, könnyen használható nyelvkönyvcsalád azonban megkönnyíti az órai munkát.

A kötetekhez egy 80 oldalas tankönyv és egy 64 oldalas munkafüzet tartozik. A második és a harmadik oldal ismerteti a tartalmat. A témaköröket egymástól jól elkülönítve, különböző színnel ábrázolják. Az egymáshoz tartozó leckéket hasonló árnyalattal jelölik a tankönyvek és a munkafüzetek. Az egyes témakörökhöz a kötetek 6 oldalon keresztül kínálnak különböző feladattípusokat, amelyeket egy két oldalas összefoglaló rész zár le. A munkafüzetekben ez az arány ugyanígy oszlik el, annyi különbséggel, hogy a fejezeteket lezáró gyakorló rész hiányzik (ezt a pedagógusnak kell – ha szükséges – kompenzálni), helyette olyan feladatokat készítettek a szerkesztők, amelyek által fejlődik a tanulók önkifejező képessége („ME-page”). A tartalomjegyzék a témák címe alatt jelöli a megtanítandó szóanyagot, az új kifejezéseket és nyelvtani struktúrákat.

A tankönyvek és a munkafüzetek lapjai esztétikusan elrendezettek. Kiemelik a lényegét, a gyerekek nem vesznek el a részletekben. A fejléceket a tartalomjegyzéknél használt színekkel nyomtatták. A jobb és a bal felső sarokban minden oldal jelöli a fejezetszámot. Az oldalszám a lap alján található. A hallott szövegértéshez kapcsolódó feladatok utasítása elé a szerkesztők

⁵ Zrínyi Ilona Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Tagiskola Helyi tanterve. Alsó (két tannyelvű) tagozat. 2013. Angol 1-4 osztály. [online] p. 4. <http://www.kaposvar.net/www.zrinyi-sulinet.hu/letoltesek/alsos%20kettan1.pdf> [2017.04.19.]

kis ábrákat készítettek, amelyek jelölik a pedagógusnak, hogy melyik CD-n és hol találja meg a szükséges hanganyagot. A dalokhoz és a játékos feladatokhoz tartozó illusztrációk megkönnyítik a tananyag feldolgozását. A pedagógus az indukciós szövegen keresztül bevezeti az új szóanyagot, amit a gyerekek a tankönyvi ábrák segítségével tudnak követni.

A nyelvkönyvek végén találjuk a fejezetekhez tartozó új ismeretanyagot („Picture Dictionary”) valamint a feladatokhoz felhasználható matricakészletet. Az első kötet végén csak a szóképes ábrázolásmódra épít a tankönyv. A második kötetben már megjelenik az írásbeliség, melynek értelmezését azonban még nem teszik kötelezővé a gyerekek számára. Természetesen a köztük lévő különbségek következményeképp van, aki már előbb képes értelmezni az írott szöveget.

2.7. A tanulók motiválása

A megfelelő motiváció felerősíti a gyerekek ismeretszerzési vágyait. Ahogy a komplex oktatási folyamatban, egy nyelvi órán is meg kell találnia a pedagógusnak azt a plusz tartalmat, ami ösztönzi a tanulókat az együttműködésre. Egy olyan iskolában, ahol nem elegendő kizárólag a nevelő által összeállított segédanyag, az oktatóknak a tankönyvválasztás során figyelembe kell venni azt a szempontot, hogy vajon a választott nyelvkönyv motiválón fog-e hatni a gyerekekre.

Az idegen nyelv tanítása során – főleg a kezdő szakaszban – el kell kerülni minden olyan hatást, mely negatívan befolyásolja a tanulás folyamatát. A nyelvkönyv ezért olyan tevékenységekre épít, amelyek annyira lenyűgözik a tanulókat, hogy minden esetleges zavaró tényezőről teljesen megfeledkeznek (Playway to English 2. Tecaheer’s Book p. 22).

A *Playway to English* első két kötetéhez tartozó kiegészítő anyagok mind hozzájárulnak a gyerekek ösztönzéséhez. A tankönyvek és a munkafüzetek színessége, illusztráltsága, tartalma elősegíti a tananyag elsajátításának folyamatát.

A kötetek minden fejezethez több olyan történetet kínálnak a gyerekek számára, melyek tartalma kapcsolódik az adott témakörhöz. A szerkesztők ügyeltek arra, hogy a könyvekben található történetek magukba foglalják még a mesei elemeket, de már megjelenjen bennük a felnőttek világa is. Mr. Matt és gyerekei: Daisy és Danny, valamint Linda, Benny, és képzeletbeli barátjuk, Max segítségével teszik a tankönyvek élvezhetőbbé a tananyagot. A szereplők – Mr. Matt kivételével – hasonló életkorúak, mint a tanítandó korosztály. Ezzel megkönnyítik a személyes asszociációkat, melyek által a tananyag is maradandóbbá válik. A gyerekek számára humoros eseménysort kínálnak, és amíg ők a tartalomra koncentrálnak, közben észrevétlenül sajátítják el a célnyelvet. Ha a pedagógus ezeket a tartalmakat a kellő környezetben találja, a tanulás szórakoztatóvá és viccessé válik a tanulók számára. A gyerekeknek – miközben nézik

és hallgatják ezeket a meséket – matricákkal kell kiegészíteniük a tankönyvekben a történetek tartalmát, így az auditív és vizuális készségük mellett, a finommotorikájuk és a megfigyelő képességük is fejlődik.

A kézre húzható Max bábu és a történetkártyák segítségével a tanító a vetítés után ellenőrizni tudja, hogy megértették-e a gyerekek a hallott / látott eseményt, továbbá meg is tudja tanítani. Az élethű mesefigura megkönnyítheti a párbeszéd előadását, hiszen a gyerekek számára sokkal élvezhetőbb lesz, ha a tanító a bábu mozgatásával, hangszínének és hanglejtésének megváltoztatásával ismétli meg a látott képsorokat. Nem utolsó sorban az ilyen tevékenységek a nevelő-diák kapcsolatot is erősítik.

2.8. A célnyelvi nyelvtan tanításának módszerei

A kaposvári Zrínyi Ilona Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Tagiskola két tanítási nyelvű képzésében a kezdő évfolyamokon a nevelők úgy próbálják átadni a tananyagot, hogy az minél szórakoztatóbb, élvezhetőbb legyen. Játékos feladatok és módszerek segítségével ösztönzik a gyerekeket az új ismeretek elsajátítására. A hanganyagok – motiváló szerepük mellett – bővítik a tanulók célnyelvi tudástárát.

Az első évfolyamon a grammatikai struktúrák elsajátítása tevékenységekbe ágyazottan történik. A tanítók az írásbeliség hiánya miatt a szóbeli ismétlésre alapozzák a tanítást. Többségében párbeszédeket, énekeket, verseket, mondókákat tanítanak a kisgyerekeknek, amiket általában valamilyen mozgásos tevékenységhez kapcsolnak. Ezáltal az új információkat a gyerekek több érzékszervükhöz tudják kötni, s így később például egy mozdulatsor alapján akár a szöveget is képesek felidézni.

A *Playway to English 1.* második témaköréhez kapcsolódó példa alapján (*Playway to English 1. Teacher's Book p. 43*):

*Schoolbag, pencil, pencil case,
scissors, glue, book, Baby Face!
Sit down.*

A tanulók először csak a hanganyaggal ismerkednek meg. Ezután kinyitják a tankönyvüket a mondókához tartozó feladatnál (*Pupil's Book 10. oldal*) és megvizsgálják a képsort. A pedagógus elismétli a hallottakat, újra bekapcsolja a CD-t, majd ösztönzi a gyerekeket, hogy próbálják ők is mondani. A frontális osztálymunkában történő ismétlés során a bátrabb tanulók ösztönözik visszahúzódó társaikat. Az ismétléseknek köszönhetően a tanulók gyorsan elsajátítják a rövid verssorokat. Ha ez megtörtént, akár mozdulatsort is kapcsolnak a tartalomhoz (*Playway to*

English 2. Teacher's Book p. 43.). Az említett példánál jól használhatók a mondókában szereplő iskolai felszerelések.

2.9. A négy nyelvi készség fejlesztése

A nyelv – legyen szó akár idegen vagy az anyanyelvről – meghatározó szerepet tölt be életünkben. A segítségével értünk meg másokat és tudjuk kifejezni önmagunkat. Az oktatási intézményekben zajló nyelvoktatás során a pedagógusok olyan feladatok és módszerek alkalmazására törekednek, amelyek mind a 4 célnyelvi alapkészség (a hallás, az olvasásértés, valamint az írás- és a beszéd-készség) fejlesztésére szolgálnak.

Az első évfolyamon a tanórai tevékenységeket a hallás és a beszéd-készség köré kell építeni a tanítónak. Ehhez a Playway kötetek tankönyve és munkafüzete megannyi feladatot kínál. Mikor a gyerekek először hallanak például egy, a számukra teljesen ismeretlen (tantermi) utasítást, próbálják megérteni azt. A nevelő hangoztatja a kifejezést (például: *Sit down*), majd a nonverbális kommunikációjával és a gesztusaival segíti annak értelmezését. Auditív érzékük fejlődik, megnő a magabiztosságuk. A dalok, a mondókák, valamint a többi hanganyag által nemcsak a halláskészségük fejlődik, de az alkalmazás során formálódik a kiejtésük és az intonációjuk is (Playway to English 1. Teacher's Book p. 19). A szórakoztató és humoros szóbeli feladatokra építő nyelvtanítás folytán a gyerekek sokkal motiváltabbá válnak.

Feladattípusok a *Playway to English* nyelvkönyvek köteteiből:

- A „*Watch the story. Listen and stick.*” (Playway to English 1. Pupil's Book p. 66–67) típusú feladatok, ahol a gyerekek először megismerik a történetek tartalmát DVD-n, majd a témakörhöz tartozó képkártyák és a pedagógus segítségével megpróbálják felépíteni azt. Végül a nevelő már csak a CD-n található hanganyagot játssza le számukra, miközben ők az előzetes ismereteikre támaszkodva (DVD) kiegészítik a tankönyvi feladatot a matricákkal. Ha kellően elmélyült az új ismeret a tanulóknál, a szerepjáték módszerét alkalmazva reprodukálhatják a történetek tartalmát (például a tanóra végén).
- „*Listen and tick.*” (Playway to English 1. Activity Book p. 14) és az ehhez hasonló feladatokban a gyerekeknek a hallottak alapján kell a két kép közül kiválasztani a megfelelőt.
- „*Play the game. Point and say*” (Playway to English 2. Pupil's Book p. 24). Ez a feladat jól alkalmazható a testrészek neveinek elmélyítésére, emellett a pármunka változatosabbá és színesebbé teszi a tanórai tevékenységeket. Amíg a pár egyik tagja

rámutat valamelyik testrészére, addig a partnere hangosan megnevezi azt, ezáltal fejleszti az idegen nyelvi beszédképességét.

- „*Draw and say*” (Playway to English 2. Activity Book p. 21). Az ilyen és ehhez hasonló „ME-page” (Playway to English 2. Teacher’s Book p. 9) cselekvéseken keresztül a gyerekek bele tudják vinni saját személyiségüket a tanulás folyamatába. Lerajzolják a szobájukban található bútorokat, majd szóban ismertetik azokat.

A felsorolt játékokon, beszélgetéseken, egyéni asszociációkon keresztül például a vizsgált két alapképesség indirekt módon, könnyen, játékos tevékenységekbe építetten fejleszthető.

2.10. A tantárgyi koncentráció érvényesülése

Az elmúlt évek során a hazai oktatás olyan számottevő változásokon ment keresztül, amelyek mára már egy teljesen új pedagógus hozzáállást és szemléletet eredményeztek. Így az órák felépítésébe más tantárgyak tananyagát is beépíthetjük. A tantárgyi koncentrációnak köszönhetően a gyerekek kerek egésznek, összefüggőnek érezhetik az iskolai nevelés folyamatát.

A két tanítási nyelvű képzésből alapvetően adódik e didaktikai fogalom jelenléte, hiszen a célnyelv mellett számtalan tantárgyat angolul tanulnak a tanulók. Ide tartozik a rajz, a testnevelés és az ének, valamint a 3. osztálytól kezdve a környezetismeret. Az iskolában a célnyelv és a célnyelven tanítandó tárgyak oktatása egy időben kezdődik.

A kötetek vizsgálatakor megannyi feladat van, ami bevonja az iskolában oktatott tárgyakat az idegen nyelvi órába. A tankönyv megjeleníti a rajzóra tananyagát a különféle rajzeszközök megnevezésével, valamint a színezésre, összekötésre és a rajzolásra késztetéssel. A gyümölcsökkel, az állatokkal, az évszakokkal, a jeles napokkal, az egészséges életmóddal stb. kapcsolatos feladatok integrálják a környezetismeretet a célnyelvi órába. Felfedezhető az ének-zene mint tantárgy, a sok dal, mondóka kapcsán, vagy a testnevelés a mozgásos feladatok elvégzésekor. Megjelenik az erkölcstan (önismeret: a tanulók önmaguk és családjuk bemutatása), a matematika (számok neve 0–20 között, számolás) de még a technika is (álarcok, díszek készítése). A felsoroltak által egyrészt jelen van a tankönyvek tartalmában a tantárgyi koncentráció, másrészt a gyerekek a célnyelven belül részletesebben elsajátíthatják az adott témakör szókincsét.

2.11. A nyelvkönyvcsalád hanganyagai

Az idegen nyelvi órán nem csak szókincsbővítés és a nyelvtani anyagok megtanítása a cél. Pedagógusként törekedni kell az auditív érzékek fejlesztésére és a helyes kiejtés és intonáció

megtanítására. Mint minden nyelvnek, az angolnak is megvan a sajátos hangzásvilága, amit magyar anyanyelvüként sokszor nehéz prezentálni. Egy jó nyelvkönyvcsalád a feladatokhoz illő hanganyagot kínál.

A szerkesztők 3 db olyan CD-t készítettek, amelyek tartalmazzák az összes hallott szövegértéshez kapcsolódó feladatot. Ide tartoznak a szójátékok („Word Plays”), a dalok és a mondókák (kiegészítve ezek karaoke verziójával), a párbeszéddek, valamint a mesék és a Mr. Matt-történetek hanganyagai. A halláskészség fejlesztésénél elengedhetetlenek az olyan tevékenységek, ahol a gyerekeknek idegen nyelven előadott párbeszéddekot kell megérteniük. A hanganyagok megismertetik a tanulókat mind a gyerek, mind a felnőtt angol anyanyelvi nyelvhasználat, így nemcsak a pedagógus által használt kiejtést ismerik meg, hanem változatot is hallanak. A vicces stílusban előadott párbeszéddeknek köszönhetően, a gyerekek örömmel utánozzák a hallottakat, így kiejtésük, beszédkészségük és hallásuk egyaránt fejlődik.

A kötetekhez kiadott DVD csomag 4 db Mr. Matt-történetet és 6 db mesét tartalmaz. A humoros képsorok eseménye mindig az adott témakörhöz kötődik. A gyerekek megismerik a mindennapi életből vett párbeszéddekot Mr. Matt és két gyereke, Daisy és Danny által. A filmekben szereplő arckifejezések, gesztusok, mozdulatsorok segítségével a tanulók az ismeretlen idegen nyelvi kifejezéseket is ki tudják következtetni.

A tankönyvekben szereplő dalokat és mondókákat kifejezetten a *Playway* kötetek témaköreihez írták. A rigmusok általában 1–1 kifejezést, szóanyagot ismételtetnek. Például (*Playway to English 1. Teacher’s Book p. 38*):

*A red bike for Linda,
A green bike for Li,
A yellow bike for Benny,
A blue bike for me!*

A pedagógus az ehhez hasonló gyerekverseken keresztül játékos formában meg tudja tanítani például a színek neveit, a bicikli („bike”) szót, valamint a valaki részére („for Linda, for me”) nyelvtani kifejezést is.

2.12. A *Playway to English 1 és 2* módszertana

A nyelvkönyvcsalád az úgynevezett SMILE módszerre épül. Ez egy anagramma, amely a

S kill-oriented learning

M ulti-sensory learner motivation

I ntelligence-building activities

Long-term memory storage through music, movement, rhythm and rhyme

Exciting sketches, stories and games

kifejezések kezdőbetűiből épül fel. A magyar megfelelője a *mosoly* szó. Ez a módszer pozitív attitűdjét tükrözi. A *Skill-oriented learning* (készségközpontú tanulás) azt fejezi ki, hogy a nyelvoktatás nem egy elszigetelt kognitív fejlődési terület, hanem szerves részét képezi, és szoros kölcsönhatásban van az általános tanulási és intellektuális fejlődési folyamatokkal. A *Multi-sensory learner motivation* (több érzékszervre épülő tanulói motiváció) arra utal, hogy az oktatás folyamatában a tanulók az érzékszerveiken keresztül dolgozzák fel és értik meg az információkat. A vizuális, auditív és kinetikus készségek által értelmezik a beérkező ingereket. A hallás útján érzékelt információk feldolgozása a bal, a látáshoz és a mozgáshoz köthetőké pedig a jobb agyfélteke segítségével történik. Ebből következik, hogy a gyerekek akkor értik meg leginkább a kapott impulzusokat, ha mindhárom érzékszervük részt vesz az interpretációban. A legtöbb gyermek – a köztük levő különbség miatt – a tanulás során más és más érzékszervre épülő csatornákat részesít előnyben. A több szenzoros agyi aktiváció azonban növeli a gyerekek koncentrálóképességét és a figyelmük időtartamát, valamint elősegíti azt a folyamatot, hogy az új nyelvi információkat a hosszú távú memóriában tárolják. Az *Intelligence-building activities* (intelligenciaépítő tevékenységek) abban segítenek, hogy a korai nyelvtanulás eredményeképpen – a tankönyvek által használt játékos, humoros feladatokkal, párbeszédekkel – a nyelvi intelligenciaszint fejleszhető legyen. A *Long-term memory storage through music, movement, rhythm and rhyme* (a hosszútávú memóriában történő információátvitel a zenén, a mozgáson, a ritmuson, valamint a rímeken keresztül) a cselekedtetéssel történő dal-, illetve mondókatanítás előnyét hangsúlyozza, hisz nagyon sokszor a tanuló a mozdulatsoron keresztül idézi fel az idegen nyelvi szövegeket. Ezzel a módszerrel egyrészt a pedagógus könnyen meg tudja tanítani az új grammatikai struktúrákat, szavakat rejtő énekeket és rigmusokat, másrészt a gyerekek mozgásszükségletét is kielégíti. Az *Exciting sketches, stories and games* (izgalmas történetek és játékok) pedig arra utal, hogy az idegen nyelv tanulása során fontos, hogy a tanulók azonosuljanak a megtanultakkal, vagyis maximálisan éljék bele magukat például a szerepjátékokba, történetekbe, párbeszédbe. A tankönyv által kínált tevékenységeknek nemcsak motiváló funkciójuk van, hanem megkönnyítik a gyerekek számára a nyelvtanulást is.

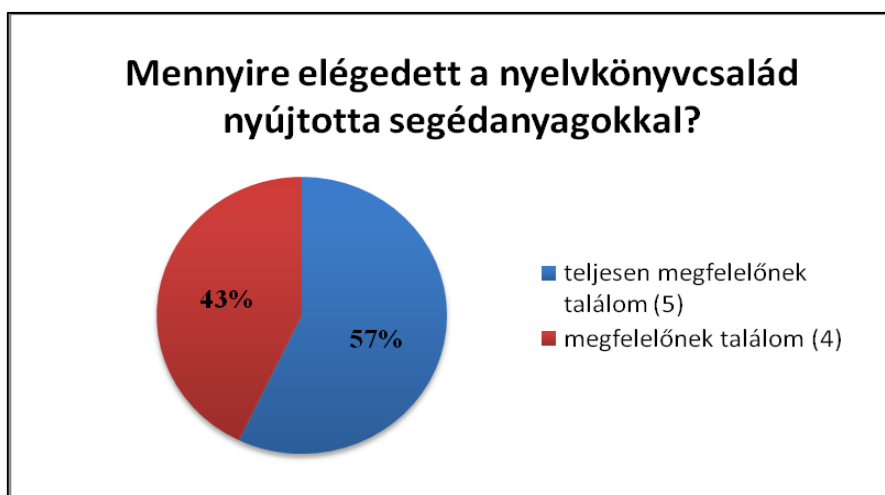
3. A kérdőíves felmérés

A kérdőíves felmérés 2017 áprilisában készült a kaposvári Zrínyi Ilona Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Tagiskolában. A cél az volt, hogy feltérképezzük az ott dolgozó pedagógusok személyes tapasztalatait, véleményeit a *Playway to English* nyelvkönyvcsalád első két kötetére vonatkozóan. Olyan alsó évfolyamos tanítókat kérdeztünk meg, akik munkájuk során már többször is találkoztak a kötetekkel, illetve tanítottak is azokból. Így végül 7 pedagógus töltötte ki a kérdőívet, mely 10 zárt és 6 nyitott kérdést tartalmazott. A legtöbb megállapítást egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett osztályozniuk, ahol az 1-es értékhez az *egyáltalán nem találok megfelelőnek* megállapítást tartozott, az 5-öshöz pedig a *teljesen megfelelőnek találok*. Ezen kívül a kérdőív tartalmazott eldöntendő kérdéseket, és olyanokat is, ahol a tanítóknak 2–3 mondatban össze kellett foglalniuk az adott kérdésre vonatkozó válaszát.

Az első kérdés arra vonatkozott, hogy milyenek ítélik meg a pedagógusok a nyelvkönyvcsalád megjelenését. A válaszadók egyhangúan az 5-ös osztályzatot karikázták be.

A kérdőív második kérdésével arra voltunk kíváncsiak, hogy a tanítók szerint mennyire illeszkedik a két kötet a tanulók életkori sajátosságaihoz. A válaszok itt is összhangban voltak, hiszen mind a 7 fő teljesen meg van elégedve az adott szemponttal.

A következő kérdésben a pedagógusoknak az elégedettségüket kellett kifejezniük a nyelvkönyvcsaládhoz tartozó segédanyagokkal kapcsolatban. Ahogy az az *1. ábrán* is látható, a vélemények minimális mértékben már megoszlanak. A tanítók 43%-a (3 fő) a 4-es, 57%-a (4 fő) pedig az 5-ös értéket karikázta be.

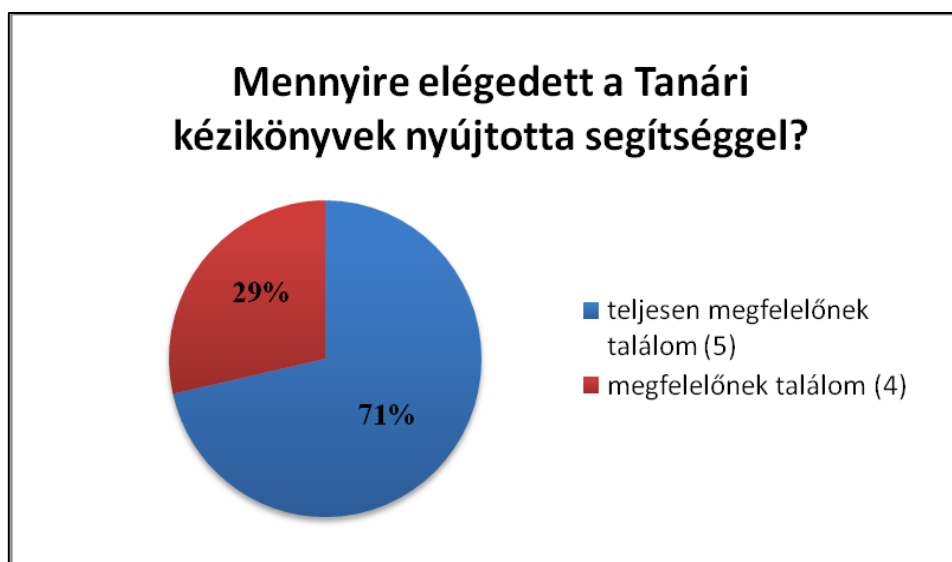
1. ábra. A segédanyagok (saját szerkesztés)

A 4. kérdéssel azt szeretnénk volna feltérképezni, hogy a pedagógusok munkáját segítik-e a nyelvkönyv által nyújtott segédanyagok a tanítás folyamatában. A válaszok ismét teljesen

megegyeztek. Mindegyik tanító az *igen* szót jelölte meg, így a válaszukat 2–3 mondatban indokolniuk kellett. Többségük a kötetek nyújtotta vizuális segítséget emelte ki. Az előre elkészített kép- és történetkártyák megkönnyítik a tanórára való felkészülésüket. Emellett voltak, akik a hanganyagok által kínált előnyöket fogalmazták meg: hasznosnak találták a DVD-ket, CD-ket, dalokat, rigmusokat a tanítás folyamatában, melyek láthatóan motiváló hatással is vannak a kisgyermekre.

Az 5. kérdés során azzal kapcsolatban kellett a tanítóknak kifejezniük a véleményüket, hogy a Tanári kézikönyvek mennyiben segítik a munkájukat. A válaszadók 29%-a (2 fő) jelölte meg a 4-es és 71%-a (5 fő) az 5-ös értéket (2. ábra).

A következő kérdés az auditív felszerelésekre irányult. Kíváncsiak voltunk, hogy a pedagógusok szerint megfelelő mennyiségű hanganyagot tartalmaz-e a nyelvkönyvcsalád. A válaszok ebben az esetben is megegyeztek. A tanítók úgy gondolták, hogy a halláskészség fejlesztéséhez kellő mértékű feladatokkal szolgál a két kötet.

2. ábra. A segédanyagok (saját szerkesztés)

A 7. kérdésben arra kerestük a választ, hogy melyik hanganyag-feladattípus áll a pedagógusokhoz a legközelebb. A személyes vélemények szinte teljesen megegyeztek egymással: a tanítók a kisgyermekek életkori sajátosságainak leginkább megfelelő dalok és mondókák tanítását kedvelik legjobban.

Ismét egy nyílt kérdés következett arról, hogy a tanítók tapasztalatai alapján melyek azok a feladattípusok, amelyeket a legjobban szeretnek a gyerekek. A visszajelzések összességében megegyeztek az előző kérdésekre adott válaszokkal. A nevelők véleménye szerint a tanulók a dalokat, mondókákat, rigmusokat kedvelik leginkább, valamint a Mr. Matt-történeteket. Volt, aki a dallamosabb hangvételű feladattípusokat említette, de akadt olyan válaszadó is, aki

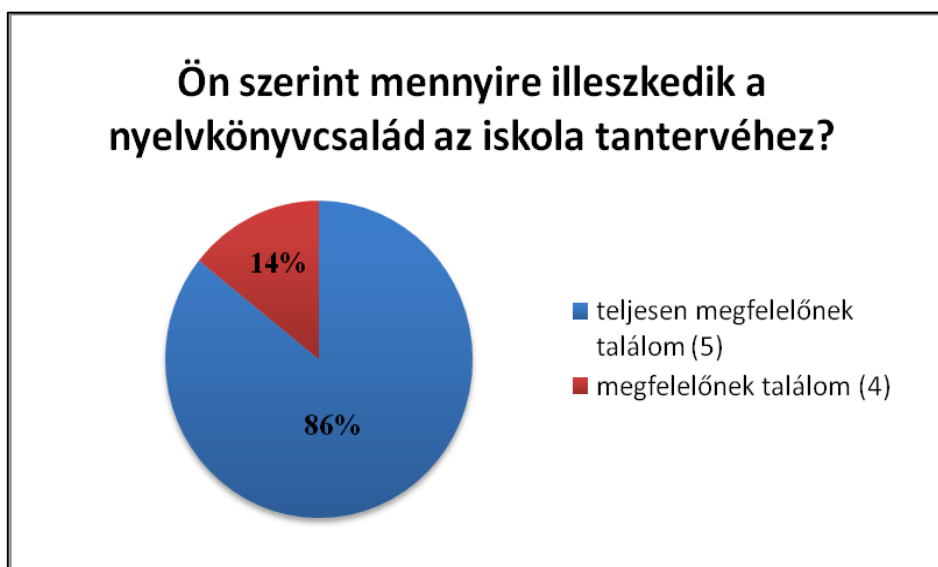
„számozós (*Listen and write the numbers*) és mutogatós (*Listen and point*)” tevékenységeket írta példának.

A 9. kérdés arra vonatkozott, hogy a pedagógusok szerint megfelelő mennyiségű feladatot kínál-e a tankönyv a hallás- és a beszédkészség fejlesztéséhez, a soron következőben pedig a nyelvkönyvcsalád gyerekekre kifejtett motiváló hatását kellett értékelniük. Mindkét eldöntendő kérdésre 100%-os *igen* válasz érkezett.

A pedagógusoknak egy nyílt kérdés keretein belül meg kellett indokolniuk, miért gondolják motiválóknak a nyelvkönyvcsaládot. A válaszadók nagy része egyetértett abban, hogy a kötetek megfelelnek a gyerekek életkori sajátosságainak. Ezen kívül volt olyan pedagógus, aki a történetek szereplőit (Mr Matt, Max, Benny, Linda) emelte ki. Mások a színes megfejlésre hívták fel a figyelmet, valamint a rajzolós, színezős, párosítás és játékos feladatokra.

A 11. kérdésben a tanítóknak arra kellett válaszolniuk, hogy szerintük érvényesül-e a tantárgyi koncentráció a kötetekben. Egyhangú *igen* válasz érkezett.

Az utolsó zárt kérdés arra vonatkozott, hogy szerintük mennyire illeszkedik az iskola tantervéhez a *Playway to English* nyelvkönyvcsalád. A válaszadók 14%-a (1 fő) a 4-es és 86%-a (6 fő) az 5-ös értéket jelölte meg (3. ábra).

3. ábra. A tantervhez való illeszkedés (saját szerkesztés)

Az utolsó előtti kérdésben a pedagógusoknak azt kellett megfogalmazniuk, hogy mi az, amit változtatnának a nyelvkönyvcsaládon. Volt olyan tanító, aki semmit sem módosítana, volt olyan, aki több történetet tenne bele. Egyéb válaszok: „*Teljesen jól használható a tanórán. Talán kevesebb számozós, több összekötős, színezős feladat kellene. Az ellenőrző/összefoglaló rész (Show what you can do) nagyon unalmas, szinte mindig ugyanúgy van összeállítva*”. „*Az első kiadás 2. kötetében kevesebb volt az olvasnivaló és az írásbeli feladat. Ez jobban*

illeszkedett az 1. osztályos gyermek képességeihez. De sajnos ezen nehezen tudnánk változtatni.” „Az egyes leckékhez tartozó történet kártyák kevésbé illeszkednek az adott témához és szókincshez. Ezeket kihagynám, vagy jobban a témához igazítanám”.

Az utolsó kérdés során a tanítóknak 3–4 mondatban meg kellett fogalmazniuk személyes véleményüket a nyelvkönyvcsaláddal kapcsolatban. Az összes válasz pozitív hangvételű volt. Mindegyik pedagógus dicsérte a köteteket. Külön kiemelték a sok dalt, a mondókákat, a játékos és a mozgásos tevékenységeket, valamint a nyelvkönyvcsaládhoz tartozó segédanyagokat a tanári kézikönyvben található óravázlatoktól kezdve, az interaktív anyagokon át, egészen a szó-kártyákig. *„Szívesen tanítottam mindkét évfolyamon. Csak ajánlani tudom!” „Gyerekközpontú tankönyvnek tartom. Változatos feladataival motiválja a gyerekeket, folyamatosan fenntartja az érdeklődésüket a nyelv tanulása iránt”. „Öröm tanítani belőlük”. „A tanítók és a gyerekek is élvezik, szeretik”.*

4. Következtetések

Összegzésképp elmondhatjuk, hogy a tankönyvválasztás során – legyen szó idegen nyelvi óráról, készségi tárgyról, alapozó tantárgyról – próbáljunk minél több lehetőséget megvizsgálni. A tankönyvek elemzésénél használt szempontok, a helyi tantervek és a kollégák véleménye az adott tankönyvről mind-mind segítheti választásunkat. Emellett a tankönyvet használó nyelvtanulók megkérdezése is segíthet, mint az is, ha megfogalmazzuk saját magunknak néhány szempontot, amelyek alapján véleményt tudunk alkotni az elénk táruló kínálatról. Magyarországon jelenleg nincs egységes kritériumrendszer a nyelvkönyvek (illetve általában a tankönyvek) értékelésére, ezért hasznos lehet, ha összeállítunk magunknak egy listát azokról a legfontosabb szempontokról, melyeket egy adott nyelvkönyvtől elvárunk. Susan Halliwell (Halliwell, 1992, p. 114–115) bemutat erre egy viszonylag egyszerű módszert, melynek segítségével értékelni tudjuk, melyek az erősségei és a gyengeségei az általunk már kipróbált könyveknek. Végezetül pedig törekedjünk arra, hogy a lehetőségekhez mérten a legjobb döntést hozzuk meg, ezáltal a magunk és a tanítványaink munkáját egyaránt megkönnyíthetjük.

BIBLIOGRÁFIA

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2) bekezdés [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV> [2017.05.01.]
- Dárdai, Á. (2002). *A tankönyvkutatás alapjai*. Dialóg Budapest: Campus Kiadó.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 1 : Second edition. Activity Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 1 : Second edition. Pupil's Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 1 : Second edition. Teacher's Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages. 2009.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 2 : Second edition. Activity Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 2 : Second edition. Pupil's Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages.
- Gerngross, G. és Puchta, H. (2009). *Playway to English 2 : Second edition. Teacher's Book*. United Kingdom: Cambridge University Press and Helbling Languages.
- Halliwell, S. (1992). *Teaching English in the Primary Classroom*. New York: Longman Group UK Limited.
- Kojanitz, L. (2004). Lehet-e statisztikai eszközökkel mérni a tankönyvek minőségét? *Iskolakultúra*. 14. évf. 9. sz. p. 38–57.
- Némethné Hock, I. és Ötvösné Vadnay, M. (1997). A bőség kosara, avagy hogyan válasszunk jól nyelvkönyvet?. *Iskolakultúra*. 7. évf. 11. sz. p. 20–28.
- Nikolov, M. (2009). Nyelvkönyvekről - rendhagyóan. *Educatio(R)*. 2000. 9. évf. 4. sz. p. 852–854. [online] http://epa.oszk.hu/01500/01551/00091/pdf/EPA01551_educatio_2000_4_852-854.pdf [2017.04.20.]
- Slezák, I. (2011). Az általános iskolai tankönyvek illusztrációiról. *Könyv és Nevelés*, 13. évf. 1. sz. Tankönyv - taneszköz rovat. [online] http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/az_altalanos_iskolai_tankonyvek_illusztacioirol [2017.04.06.]
- Zaláné Szablyár, A. és Petneki, K. (1997). *Hogyan válasszunk nyelvkönyvet? : Az iskolai nyelvtanításban használt nyelvkönyvek, tanulási és tanítási segédletek minősítési rendszere*. Budapest: Soros Alapítvány. [online] [http://www.pafi.hu/Kozossegi Adattar/Azadatt.nsf/99b0698cd023d1018525670c0080e328/c0840f4f6efb1a2ac12571aa003aefc1/\\$FILE/Hogyan%20v%C3%A1lasszunk%20nyelvk%C3%B6nyvet.pdf](http://www.pafi.hu/Kozossegi Adattar/Azadatt.nsf/99b0698cd023d1018525670c0080e328/c0840f4f6efb1a2ac12571aa003aefc1/$FILE/Hogyan%20v%C3%A1lasszunk%20nyelvk%C3%B6nyvet.pdf) [2017.04.02.]

Zrínyi Ilona Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Tagiskola Helyi tanterve. Alsó (két tannyelvű) tagozat. 2013. Angol 1-4 osztály p. 1–7. [online] <http://www.kaposvar.net/www.zrinyi-sulinet.hu/letoltesek/alsos%20kettan1.pdf> [2017.04.19.]

ERZSÉBET KOPHÁZI-MOLNÁR – ÉVA CSARNI

POSSIBLE ASPECTS OF CHOOSING A COURSEBOOK BASED ON THE ANALYSIS OF PLAYWAY TO ENGLISH

In our rapidly changing world the usage of foreign languages is getting more and more indispensable. During the application to higher education institutions the language exam certificate is rewarded by extra points, and it will be compulsory for higher education application in the near future. The coursebook market offers a wide choice of language books for schools. But the course book list issued centrally defines it for the educational institutions what kind of books their teachers can teach from. This list contains several publishers and titles, from which the schools (and teachers) have to find the most suitable one(s) (as long as they choose the option of using a coursebook at all). But how? We would have liked to examine this question in details through the analysis of coursebooks entitled Playway to English, during which – besides the analysis of the books – we have compared their content to the local curriculum of a school and asked the colleagues' opinions about their usage in everyday life as well.